

Қазақстан Республикасының
Экология және табиғи ресурстар
министрлігі
«Қазгидромет» Республикалық
Мемлекеттік кәсіпорны

ҚАЗАҚСТАН ТЕРРИТОРИЯСЫНДАҒЫ ОРТАША АЙЛЫҚ АУА
ТЕМПЕРАТУРАСЫ ЖӘНЕ АЙЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫН
МӨЛШЕРІНІҢ АНОМАЛИЯСЫ: 2025 ЖЫЛДЫҢ
ТАМЫЗ АЙЫНА АРНАЛҒАН
АЙЛЫҚ БЮЛЛЕТЕНІ

Астана, 2025

КІРІСПЕ

Өңірлік климатты зерттеу және оның өзгеруінің тұрақты мониторингі «Қазгидромет» РМК Қазақстанның ұлттық гидрометеорологиялық қызметінің басым міндеттерінің бірі болып табылады. «Қазгидромет» РМК Қазақстан аумағы бойынша ауаның орташа айлық температурасының және атмосфералық жауын-шашынның айлық мөлшерінің ауытқуларын бағалау келтірілген ай сайынғы бюллетеньдерді шығаруды жүзеге асырады.

Бюллетеньді дайындау үшін «Қазгидромет» РМК метеорологиялық мониторинг желісіндегі бақылау деректері: 1941 жылдан бергі кезеңде ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық жиынтығының қатары пайдаланылады.

Жер бетіндегі ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық жиынтықтарының аномалиялары нормаға қатысты – ағымдағы климаттың аномалиясы дәрежесін мониторингілеу үшін базалық ретінде Дүниежүзілік метеорологиялық ұйым ұсынған 1991–2020 жыл кезеңіне есептелген орташа көпжылдық мәндерге қатысты анықталды. Ауа температурасының ауытқулары байқалған мәннің нормадан ауытқуы ретінде есептеледі. Жауын-шашын мөлшерінің ауытқулары норманың пайызында, яғни түскен жауын-шашын мөлшерінің норманың тиісті мәніне пайыздық қатынасы ретінде ұсынылады.

Климаттық экстремумдарды сипаттау үшін карталар келтіріледі, онда әрбір станция үшін 1941 жылдан бастап ағымдағы жылға дейінгі кезеңде қаралатын айнымалы уақыт қатарындағы ағымдағы мәннен аспаудың эмпирикалық ықтималдығының ауқымы көрсетіледі (аспаудың эмпирикалық ықтималдығы – бұл ағымдағы мәннен кіші немесе оған тең уақытша қатар мәндерінің үлесі). Егер айнымалының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы шекті диапазондарға түссе (0–5 % немесе 95–100 %), онда бұл мән 1941 жылдан бастап 5 % жағдайдан көп емес болған. Егер ауа температурасының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы 0–5% диапазонда болса, бұл осы жерде байқалған өте төмен температураны көрсетеді, егер 95–100 % диапазонда болса, онда керісінше, өте жоғары температураны сипаттайды. Егер жауын-шашын мөлшерін қарастыратын болсақ, онда бірінші жағдайда бұл олардың өте аз мөлшерін, екіншісінде жауын-шашынның тым көп мөлшерін көрсетеді.

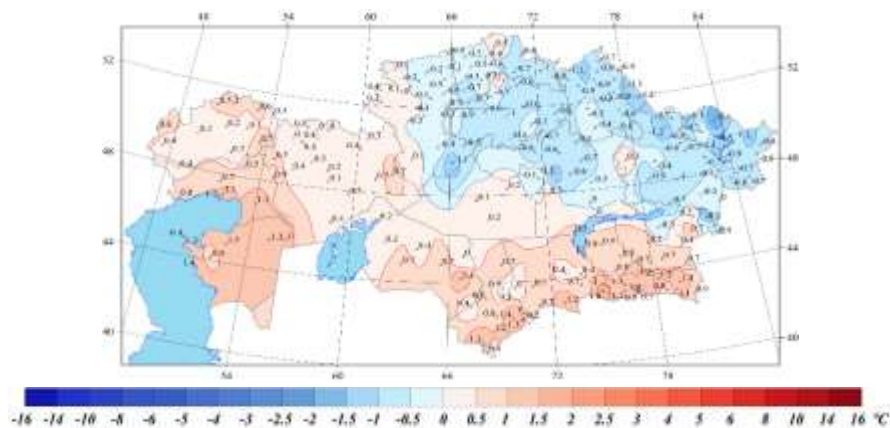
Шығарылымға жауапты:

Е. Аманулла – ФЗО КЗБ жетекші ғылыми қызметкері

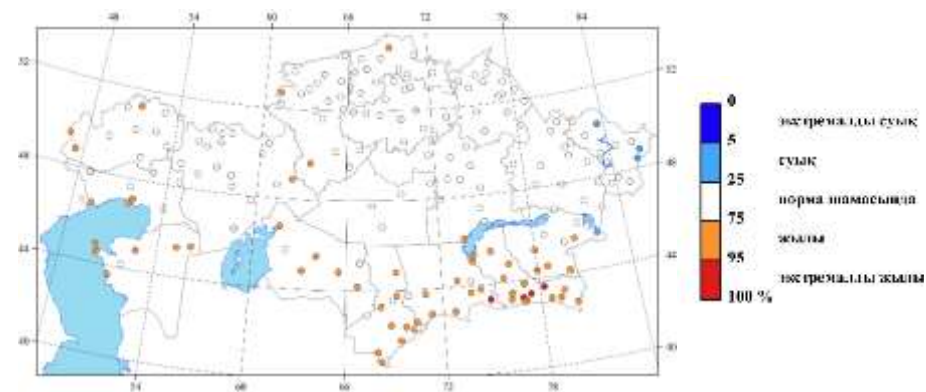
Н. Абдолла – ФЗО КЗБ жетекші инженері

ОРТАША АЙЛЫҚ АУА ТЕМПЕРАТУРАСЫНЫҢ АНОМАЛИЯЛАРЫ

Тамыз айында Қазақстан аумағының басым бөлігінде ауа температурасының аномалиялары норма шамасында ($\pm 1^\circ\text{C}$) болды (1-сурет). 1,1-ден $1,6^\circ\text{C}$ -қа дейінгі оң аномалиялар Маңғыстау облысының басым бөлігінде, Атырау облысының оңтүстігінде және оңтүстік-шығыстың таулы аудандарында, сондай-ақ Түркістан және Қызылорда облыстарының оңтүстігінде жекелеген жерлерде байқалды. Тамыздың ең жоғары орташа айлық температурасы ($+28,7^\circ\text{C}$) Түркістан облысындағы Шардара МС-да тіркелді. Жамбыл және Алматы облыстарының кейбір метеостанцияларында оң аномалиялар 95–100 %- дан аспау ықтималдылығымен жылы градацияға енді (2-сурет). Ауа температурасының нормадан -1°C -тан төмен аномалиялары Павлодар облысының солтүстік-шығысында, сондай-ақ Шығыс Қазақстан мен Абай облыстарының солтүстік бөлігінде, Қостанай және Қарағанды облыстарында шағын ошақтарында байқалды. Қиыр шығыс пен Жетісу облысының кейбір метеостанцияларында ауа температурасының аспау ықтималдығы 5–25 % құрады (2-сурет).

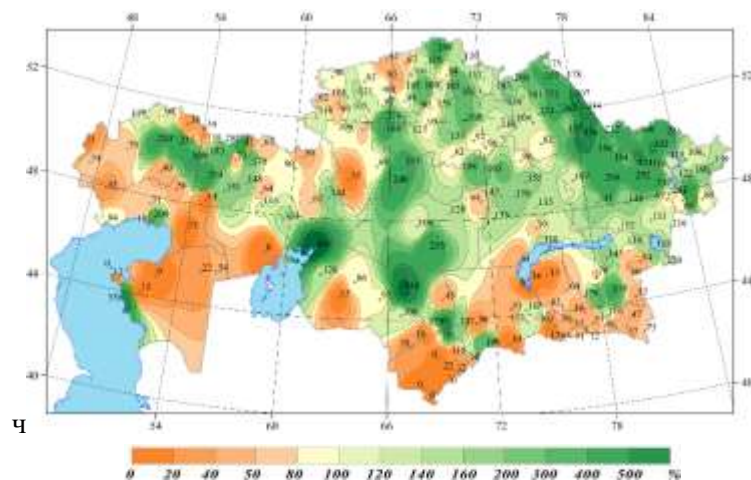
1 – сурет. 1991–2020 жылдардағы базалық кезеңге қатысты есептелген 2025 жылғы тамыздағы орташа айлық ауа температурасының ($^\circ\text{C}$) аномалияларының кеңістіктік таралуы

2 – сурет. 1941–2025 жылдардағы кезеңге сәйкес есептелген 2025 жылғы тамыздағы ауа температурасының аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы

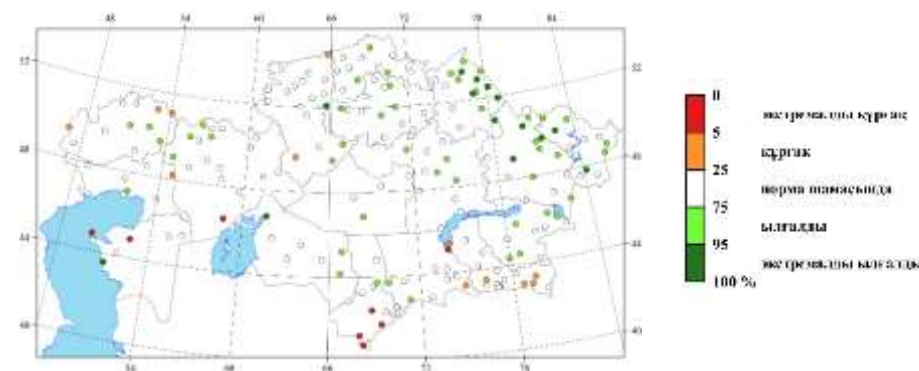
АТМОСФЕРАЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫННЫҢ АЙЛЫҚ МӨЛШЕРІ

Тамыз айында ел аумағы бойынша жауын-шашын біркелкі таралмады (3-сурет). Еліміздің солтүстік-шығысында, солтүстігінде, орталығында, оңтүстігі мен таулы аймақтарында, Қазақстанның батыс өңірлерінің солтүстігінде, Каспий маңы ойпатының солтүстігі мен оңтүстік-шығысында, оңтүстігі мен таулы аймақтарында, сондай-ақ Жетісу облысында 150–200 %-дан астам жауын-шашын түсті. Жауын-шашын мөлшері нормадан 300 %-дан астамы Павлодар облысында, Абай мен Шығыс Қазақстан облысының солтүстігінде, Маңғыстау облысының батысында, Түркістан облысының солтүстігінде, сонымен қатар Арал маңының солтүстігінде және Қызылорда облысының шығысында жауын-шашынның шамадан тыс мөлшері (нормадан 410–491 %) тіркелді. Жоғарыда аталған аймақтарда орналасқан 14 метеостанцияның мәліметтері бойынша жауын-шашын мөлшері аспау ықтималдылығы 95–100 % «экстремалды ылғалды» градацияға кірді (4-сурет). Павлодар және Абай облыстарының екі метеостанциясында атмосфералық жауын-шашынның айлық сомасының рекордтары жаңартылды (1-кесте).

3-сурет. 2025 жылғы тамыздағы атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің кеңістіктік таралуы (1991–2020 жж. кезеңге есептелген нормадан % бойынша)

Жауын-шашын мөлшері нормадан 80 %-дан, кей жерлерде 20 %, тіпті 10 %-дан да төмен болған жауын-шашын тапшылығы Қазақстанның батысының басым бөлігінде, солтүстік-батыс аймақтарында, сондай-ақ оңтүстік, оңтүстік-батыс және Балқаш маңының батыс бөлігінде байқалды. Маңғыстау облысының орталығында, Ақтөбе облысының оңтүстігінде, Түркістан және Жамбыл облысының шығысында орналасқан 8 метеостанцияның деректері бойынша бір ай бойы мүлдем жауын-шашын түспеді. Аталған аймақтарда тамыз айы экстремалды құрғақ айлардың 5 %-на кірді (4-сурет).

4-сурет. 2025 жылғы тамыздағы атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы. Ықтималдықтар 1941–2025 жылдар кезеңіне сәйкес есептелген

1-кесте. 2025 жылғы тамыз айында түскен жауын-шашын мөлшерінің рекордтық көрсеткіштері

№	Метеостанция	Облыс	Жауын-шашынның айлық мөлшерінің жаңа рекорды, мм	Жауын-шашынның айлық жиынтығының бұрынғы рекорды, мм
1	Шалабай	Абай	86,5	85,6 (1990 г.)
2	Шалдай	Павлодар	97,5	85,9 (2013 г.)